

Raadsstuk 007/2008
B&W datum 23 oktober 2007
Sector/Afd SB/bor
Reg.nr(s) 2007/196224

Onderwerp **Gemeentelijk Rioleringsplan 2007-2011**

Inhoud en aanleiding van het voorstel

Voor u ligt het raadsstuk van het 2e Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) van de gemeente Haarlem voor de periode 2007 t/m 2011. Het jaar 2006 valt hiermee tussen de planperioden van het 1e en het 2e GRP. In dit jaar is het beleid van het 1e GRP gecontinueerd. Haarlem voldoet met dit 2e GRP aan de planverplichting zoals opgenomen in de Wet milieubeheer (Wm) artikel 4.22. Het GRP dient conform de Wm aan de gemeenteraad te worden aangeboden. Met de strategie zoals in dit GRP is verwoord (hoofdstuk 4 van het GRP rapport) kunnen de doelen voor de verbrede rioleringzorg (hoofdstuk 3 van het GRP rapport) worden bereikt, zodat in Haarlem op het gebied van de afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en afvoer van overtollig regen- en grondwater een goed en duurzaam woon-, leef- en werkklimaat gehandhaafd blijft. Niet het minst belangrijk; de riolering kan hiermee voldoende bijdragen aan de volksgezondheid in Haarlem. Dit 2e GRP is nauw verbonden met het Gemeentelijk Grondwaterplan (GGP) dat apart zal worden aangeboden. Alle financiële en personele aspecten rondom de verbrede rioleringszorg (dus incl. het grondwater) zijn in dit 2e GRP verwerkt.

Samenvatting is leeswijzer t.b.v. commissie en/of raad

Het 2e GRP van Haarlem is een omvangrijk plan, daarom is in bijlage A een samenvatting opgenomen. Als onderbouwing van de besluitenlijst van het 2e GRP is in bijlage B de bestuurlijke context opgenomen. Het 2e GRP resulteert in een omvangrijke lijst met activiteiten, welke als bijlage C is opgenomen.

Financiële paragraaf

De kaders en de hoofdstrategie rondom de verbrede rioleringszorg zijn opgenomen in § 1.3.3 van bijlage B. De benodigde middelen om deze strategie te kunnen uitwerken zijn opgenomen in tabel 1 en 2 van bijlage B. Dekking van de benodigde financiële middelen zal volledig plaatsvinden via de productbegroting 100501. De opbrengsten komen uit de Haarlemse “verbrede” rioolheffing (het huidige rioolrecht).

Het geprognosticeerde benodigde investeringsvolume in de planperiode Bedraagt € 57,7 miljoen (prijspeil 2007). Het reeds vastgestelde Ipinvesteringsvolume voor 2008 (begrotingsbehandeling) voor de stelposten riolering 63.19a en 63.19b moet worden verhoogd van € 8.928.000 naar € 13.561.000. Daarom dient de raad in te stemmen met een verhoging van het mandaat voor deze uitgaven in 2008. De investeringen in de jaren daarna (2009 t/m 2011) worden, conform tabel 1 uit bijlage B, ingebracht in het IP 2008-

2012 en deze worden jaarlijks geïndexeerd bij de behandeling van de Kadernota. De exploitatielasten 2009 t/m 2011 (conform tabel 1 van bijlage B) worden opgenomen in de Kadernota 2008 en het begrotingsproduct 100501. Ook de jaarlijkse exploitatielasten worden geïndexeerd met de Kadernota. Conform het raadsbesluit 113/2003 zal in 2008 een riolerings- en grondwatervoorziening worden geïmplementeerd. Deze voorziening heeft tot doel om de toekomstige geprognosticeerde stijging van de rioleringslasten op te vangen en daarmee de toekomstige lasten voor de gebruikers te beperken. De voorziening wordt gevoed met het positief resultaat van de inkomsten en uitgaven van de rioolheffing. Voor de opbouw van de voorziening wordt geadviseerd om de rioolheffing (o.b.v. de huidige heffingssystematiek) in de planperiode jaarlijks met € 15 (prijsspeil 2007) te laten stijgen. De besluitvorming en de jaarlijkse evaluatie en indexatie rondom deze stijging zal bij de Kadernota plaatsvinden.

De voorgestelde formatie-uitbreiding (totaal 5,3 fte) kan binnen het huidige producttotaal gefinancierd worden. De formatie-uitbreiding voor investeringsactiviteiten (2,1 fte) wordt gefinancierd uit de desbetreffende investeringsprojecten. De formatie-uitbreiding voor begrotingsactiviteiten (3,2 fte) past binnen het huidige producttotaal, omdat de productbegroting hier momenteel voldoende ruimte voor biedt. Over de formatievraag wordt met deze nota geen beslissing genomen.

Participatie / communicatie

Bij de voorbereiding van dit GRP is intern overleg gevoerd met betrokkenen binnen BOR/SB, de afdeling Verkeer&Vervoer/SB, de afdeling Milieu/SB, team BBGR/SB, de afdeling MeC/SB, de afdeling Concernstaf/Cf, de afdeling Beleid/SO, de wethouder Financiën en de vakwethouder.

Bij de voorbereiding van dit GRP is extern overlegd met Rijnland, Rijkswaterstaat NH, de provincie NH en de inspectie van VROM. De reacties zijn opgenomen in bijlage 2 van het GRP rapport. Alle externe partijen zijn akkoord. De provincie NH benadrukt het belang van voldoende personeel. Rijnland heeft een andere visie op het afkoppelen van verhard oppervlak en RWS vindt het belangrijk dat de planvorming rondom Spaarndam binnenkort gestalte krijgt. Tevens is het GRP ter controle aangeboden aan de externe adviseurs voor de riolering en het grondwater.

Op het 2e GRP is geen inspraak verleend omdat het beleid grotendeels een voortzetting is van het eerder vastgestelde beleidsvoornemen uit het 1e GRP. Tevens is de bestuurlijke vrijheid beperkt (zie § 1.3 bijlage B) en wordt ze grotendeels bepaald door wetgeving en afspraken met de waterkwaliteitsbeheerders. Na besluitvorming van B&W is een persbericht opgesteld.

Wij stellen de raad voor:

1. Het Gemeentelijk Rioleringsplan 2007-2011 vast te stellen en daarmee tevens de benodigde activiteiten (conform bijlage C) in het kader van de verbrede zorgplicht uit te voeren;
2. De benodigde financiële middelen en de dekking conform de financiële paragraaf 3 vast te stellen;

3. Het dagelijks bestuur mandaat te geven voor het verhogen van het investeringsvolume (stelposten 63.19a en 63.19b) in 2008 van € 8.928.000 naar € 13.561.000.
4. De formatie voor de verbrede rioleringszorg, de kosten per formatieplaats en de normering van de ambtelijke kosten in samenhang met alle intensiveringen van de gemeentelijke investeringen nader te onderzoeken;

de secretaris,
drs. W.J. Sleddering

de burgemeester,
mr. B.B. Schneiders

De Raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders,

Besluit:

1. het Gemeentelijk Rioleringsplan 2007-2011 vast te stellen en daarmee tevens de benodigde activiteiten (conform bijlage C) in het kader van de verbrede zorgplicht uit te voeren;
2. de benodigde financiële middelen en de dekking conform de financiële paragraaf 3 vast te stellen;
3. het dagelijks bestuur mandaat te geven voor het verhogen van het investeringsvolume (stelposten 63.19a en 63.19b) in 2008 van € 8.928.000 naar € 13.561.000;
4. de formatie voor de verbrede rioleringszorg, de kosten per formatieplaats en de normering van de ambtelijke kosten in samenhang met alle intensiveringen van de gemeentelijke investeringen nader te onderzoeken;

Gedaan in de vergadering van

De griffier

De voorzitter,

Afdeling Openbare ruimte, Groen en Verkeer

007/2008

Retouradres Postbus 562, 2003 RN Haarlem

Aan de leden van de commissie Beheer

Datum	9 januari 2008
Ons kenmerk	155377
Contactpersoon	T. Nierop
Doorkiesnummer	023 511 4858
E-mail	tnierop@haarlem.nl
Onderwerp	nota "Gemeentelijk Rioleringsplan"

Geachte commissieleden,

Naar aanleiding van de commissievergadering van 20 december jl. (onderwerp Gemeentelijk Rioleringsplan) is toegezegd een schriftelijk toelichting te geven op de onderwerpen "stijging rioolrecht" en "afzwakken van het afkoppelbeleid". De nota is opgenomen in de agenda van de raadsvergadering van 17 januari 2008.

Rioolrecht

De prognose in het GRP is dat het rioolrecht (wordt rioolheffing) de komende jaren zal stijgen. Deze stijging wordt niet veroorzaakt door de jaarlijkse inflatie, want hier is in de prognose geen rekening mee gehouden. De stijging wordt m.n. veroorzaakt door een toename van de kapitaallasten. De kapitaallasten nemen toe omdat het investeringsvolume toeneemt. De komende 5 tot 10 jaar neemt het investeringsvolume toe omdat de wettelijk verplichte basisinspanning (Wet milieubeheer) tot uitvoering komt. In het kader van deze basisinspanning worden randvoorzieningen (m.n. bergbezinkbassins) aangelegd. Het investeringsvolume neemt ook toe omdat er verscheidene riolen verruimd worden, om meer regenwater te kunnen verwerken. Naast de verbeteringen aan de riolering de komende jaren wordt op de langere termijn (over een jaar of 20) een vervangingsgolf verwacht van oude en slechte riolen. De kapitaallasten zullen dus een grote stempel gaan drukken op de hoogte van het rioolrecht. Dit is overigens een landelijke trend.

Om de hoogte van het rioolrecht enigszins te beperken is in het vorige GRP (rb 113/2003, dd 30 mei 2003) besloten een buffervoorziening in te richten. Door het rioolrecht de komende jaren iets meer te laten stijgen dan "kostendekkend" kan de buffer gevuld worden met de financiële overschoten. Deze buffer kan op lange termijn worden gebruikt om het rioolrecht te nivelleren. In het GRP wordt voorgesteld om het rioolrecht met € 15 per jaar te laten stijgen. In 2008 zal deze financiële voorziening verder worden uitgewerkt. Bij besluitvorming van dit GRP wordt nog geen besluit genomen over de hoogte van de stijging. Dit wordt bij de behandeling van de kadernota gedaan.

Er wordt bij besluitvorming over dit GRP ook geen besluit genomen over de personele aspecten. In het GRP is geconstateerd dat een structureel tekort aan personele capaciteit is. Hiermee kan een onderhouds- en investeringsachterstand ontstaan. De benodigde activiteiten in het kader van de verbrede zorgplicht kunnen hierdoor niet voldoende worden uitgevoerd. Dit heeft direct effect op het investeringsvolume en dus ook de hoogte van het rioolrecht.

Afkoppelen van hemelwater

Met afkoppelen wordt bedoeld het afkoppelen van hemelwater, waarbij het hemelwater niet meer naar de rioolzuivering (RWZI) wordt afgevoerd. In Haarlem betekent dit hoofdzakelijk dat hemelwater wordt afgekoppeld van het gemengde stelsel. Het hemelwater wordt (direct of indirect) op een watergang geloosd, of indien mogelijk in de bodem geïnfilteerd. Het afkoppelen heeft als groot voordeel dat minder water uit het gemengde riool tot overstorting komt en dat de RWZI minder belast wordt met schoon regenwater.

De belangrijkste voorwaarden om te kunnen afkoppelen zijn:

- Het oppervlak (wegen en/of daken) moet voldoende schoon zijn om rechtstreeks op een watergang te mogen lozen of in de bodem te infiltreren. De voorwaarden hieromtrent zijn opgenomen in de Leidraad aan- en afkoppelen van verhard oppervlak van de wRw (De wRw is een werkgroep van waterschappen in West-Nederland). Voor de bodem wordt samen met de afdeling Milieu gewerkt aan de lozingsvoorwaarde van regenwater;
- Er moet water in de buurt zijn of een geschikte bodem voor infiltratie;
- Het regenwatersysteem moet voldoende robuust zijn. Het moet voldoende afvoercapaciteit hebben en goed beheerd en onderhouden kunnen worden;
- Het aparte regenwaterstelsel moet ruimtelijk inpasbaar zijn, naast de “vuile” riolering, drainage en alle kabels&leidingen;
- De kosten moeten tegen de (milieu)voordelen opwegen.

Een andere belangrijke voorwaarde voor gescheiden afvoer is dat ook de inpandige riolering van de woningen gescheiden moet zijn. Veel huizen lozen vanaf de achterkant van hun huizen en hebben een gemengde riolering onder de vloer. Als de gemeente (verbeterd) gescheiden riolering gaat aanleggen moet dit allemaal worden aangepast. Dat kan alleen bij grootschalige renovatie of nieuwbouw, of met medewerking van de betreffende huiseigenaar. Uit de praktijk in andere gemeenten blijkt dat dit een zeer intensieve communicatie met de huiseigenaren vergt, veelal met beperkte resultaten. Wel kunnen makkelijker dakafvoeren aan de voorzijde van de gevel worden afgekoppeld. In dergelijke gevallen is er sprake van gedeeltelijke afkoppeling en blijft de achterzijde gemengd gerioleerd.

Het afkoppelbeleid van Rijnland is vanaf 2003 aangescherpt omdat het regenwater meer vervuiling bevat dan voorheen werd aangenomen. Het afkoppelbeleid van Rijnland is gebaseerd op de “Beslisboom aan- en afkoppelen verharde oppervlakken” uit 2003 van de wRw. Het aangescherpte beleid houdt m.n. in dat bijna alle oppervlakken via een zuiveringsvoorzieningen moeten lopen, alvorens op het oppervlaktewater geloosd kan worden. Er is weinig bekend over de werking en de onderhoudsaspecten van deze zuiveringsvoorzieningen in de praktijk. Tevens wil

Haarlem de drainagesystemen combineren met de afvoer van regenwater. Dit bespaart namelijk aanzienlijk in aanlegkosten en ruimtegebruik. Wat het effect hiervan is op de zuiveringsvoorziening is niet bekend. Ook is weinig bekend over de robuustheid en milieurendement van het systeem. Het effect op de bodem en de grondwaterkwaliteit door het infiltreren van hemelwater dient ook nader onderzocht te worden. Aandachtspunt hierbij zijn de gebruikte bouwmaterialen. Om meer ontwerp en praktijkkennis te vergaren is samen met Rijnland en de afdeling Milieu in 2006 een afkoppelpilot opgezet ter plaatse van Meerwijk Oost. Op landelijk niveau is recentelijk door de STOWA (Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer) een rapport geproduceerd over de kwaliteit van het regenwater en de effecten van zuiveringsvoorzieningen. De resultaten zijn zeer divers te noemen. Door pilots zoals nu ook in Haarlem wordt steeds meer praktijkkennis vergaard over afkoppelen.

Om een beeld te krijgen van de mogelijkheden van afkoppelen is in het verleden (2003) voor Haarlem een Afkoppelkansenkaart (AKK) gemaakt. De AKK geeft aan welke oppervlakken kansrijk zijn om van de gemengde riolering te worden afgekoppeld. Het streven is om bij grootschalige projecten kansrijke locaties af te koppelen. De AKK is op dit moment niet zondermeer toepasbaar omdat veel afhangt van de resultaten van de afkoppelpilot in Meerwijk-Oost. O.b.v. nieuw te formuleren afkoppelbeleid in Haarlem zal de AKK worden herzien.

Op landelijk niveau wordt sinds eind 2006 genuanceerder omgegaan met afkoppelen, omdat steeds meer praktijkervaring leert dat aan afkoppelen in bestaand stedelijk gebied ook de nodige nadelen kleven. Het levert ook niet altijd het gewenste milieurendement. Het afkoppelsysteem valt en staat met de medewerking van bewoners en eigenaren (b.v. voor zinken daggoten) en voldoende beheer en onderhoud. De medewerking van de bewoners moet ook gedurende de levensduur van het systeem (ca 50 jaar) in stand blijven. Dit betekent structureel wat voor de communicatie van de gemeente met bewoners, het beheer en handhaving op het gebruik van de riolering. Indien het systeem onvoldoende kan worden onderhouden is de vervuiling van het oppervlaktewater, de bodem en het grondwater meer dan de traditionele systemen en streeft het daardoor zijn doel voorbij. De praktijk leert dat door een versnippering van de afvoer van hemelwater door het toepassen van verschillende systemen het beheer en onderhoud zeer complex wordt. Het risico op wateroverlast kan hierdoor toenemen. Het afkoppelen is tevens een dure oplossing, waardoor een gedegen afweging met alternatieven op zijn plaats is.

Om een indruk te geven van de financiële gevolgen is in de onderstaande tabel de Haarlemse afkoppelambitie opgenomen. Tot en met 2015 zou deze ambitie neerkomen op ca. € 28 miljoen, tot en met 2025 op ca. € 52 miljoen en op de lange termijn (2050) ca. € 92 miljoen. De wettelijke basisinspanning (een verplichte milieu-inspanning voor de riolering t.b.v. de kwaliteit van het oppervlaktewatersysteem) kost Haarlem ca. € 35 miljoen (m.n. kosten bbb's).

Gewenste situatie		2007 t/m 2015		2016 t/m 2025		2026 t/m 2050	
af te koppelen Schalkwijk 2000+	ha	42,6	20%	42,6	20%	0,0	0%
af te koppelen rest Haarlem	ha	93,0	10%	79,7	9%	199,2	21%
af te koppelen totaal	ha	135,6	12%	122,3	11%	199,2	17%
af te koppelen Haarlem (cumulatief)	ha	135,6	12%	257,9	23%	457,2	40%
af te koppelen per jaar Schalkwijk 2000+	ha	4,7	2,2%	4,3	2,0%	0,0	0,0%
af te koppelen per jaar rest Haarlem	ha	10,3	1,1%	8,0	0,9%	8,0	0,9%
af te koppelen per jaar totaal	ha	15,1	1,3%	12,2	1,1%	8,0	0,7%

In het 2^e GRP wordt, gezien het bovenstaande, de volgende afkoppelstrategie voorgesteld:

- Aanleg van verbeterd gescheiden riolering bij grootschalige nieuwbouw of renovatieprojecten (zoals b.v. Ripperda, Scholenaer en DEO);
- Afkoppelen van “schone” oppervlakken bij kleinschalige nieuwbouw of renovatie indien dit zonder voorziening mogelijk is, indien oppervlaktewater of een geschikte bodem nabij is en het niet te duur is;
- Afkoppelen van “schone” oppervlakken in bestaande gebieden indien dit zonder voorziening mogelijk is, indien oppervlaktewater of een geschikte bodem nabij is en het niet te duur is (bv daken en dakafvoeren zonder uitloogbare materialen nabij oppervlaktewater);
- Opstellen en uitvoeren van de afkoppelpilot Meerwijk-Oost, met als doel te onderzoeken of de afkoppelkansen in Haarlem vergroot kunnen worden door het toepassen van regenwaterzuiveringsvoorzieningen en de effecten van afkoppelen op de bodem en het grondwater;
- Bijhouden van landelijke ontwikkelingen en onderzoeken t.a.v. afkoppelen (bv van de STOWA).

Het is dus niet zo dat er niets wordt gedaan aan afkoppelen, maar er wordt met het GRP wel kritisch gekeken naar de doelstellingen voor de waterkwaliteit, milieurendement, beheeraspecten, personele aspecten en kosten.

Ik ga er vanuit uw vragen hiermee naar tevredenheid beantwoord te hebben.

Met vriendelijke groet,

Maarten Divendal,
Wethouder.....